

Nederlands leren: regels of voorbeelden?

Het Nederlands is een moeilijke taal. Althans, voor wie deze taal moet leren aan de hand van de grammaticaregels in de leerboeken en handboeken Nederlands als tweede taal. Die regels zijn vaak onvolledig of gewoon fout, niet zelden geformuleerd in een ontoegankelijke terminologie, en in het ergste geval vergezeld van batterijen bijzondere gevallen en uitzonderingen. De conclusie dringt zich op: het Nederlands is een moeilijke taal.

Een goed voorbeeld hiervan is de spelling van klinkers in open lettergrepen: één *a*, *e*, *o* en *u* in woorden als *talen*, *hele*, *groter* en *duren*. Laten we er eerst eens een paar leerboeken op naslaan.

Code Nederlands (eerste druk)

Een van de beknoptste formuleringen is ongetwijfeld die in de eerste druk van *Code Nederlands* van Kuiken & Van Kalsbeek, inmiddels gewijzigd in de herziene druk, maar vanuit historisch oogpunt interessant. Op bladzijde 50 van deel 1 vinden we:

De klanken [oo], [ee] en [uu] worden in een open lettergreep (= eindigt op een klinker) geschreven als *a*, *o*, *e*, *u* [...]

De paprika is rood	Een rode paprika [...]
Een tomaat	Een pond tomaten [...]
Ze eet een boterham	Wat eten jullie?

Het ziet er niet ingewikkeld uit, alleen moeten we de specificatie van klanken aanvullen met [aa]. Maar toch rijzen er al spoedig vragen. Wat betekenen die vierkante haken? Geven die aan dat het om de uitspraak gaat? Maar de notatie *aa*, *ee*, *oo*, *uu*, zonder haken dus, is toch niet mis te verstaan? Belangrijker zijn de inhoudelijke vragen. Waarom wordt de *e* wél dubbel gespeld in woorden als *twee*, *nee*, *zee*? En hoe zit het met woorden als *de*, *ze*, en *gedachte* – klopt dat, al die 'korte' *e*'s in een open lettergreep?

Het grootste bezwaar van de regel is echter, dat er niet in staat wannéér een lettergreep op een klinker eindigt. Hoe kunnen onze cursisten wéten dat ze *talen*, *hele*, *grote* en *duren* moeten splitsen vóór de medeklinker, en niet erna? Voor iemand met het Engels als moedertaal is dit in elk geval niet vanzelfsprekend. In die taal valt in vergelijkbare gevallen de lettergreepgrens juist ná de medeklinker, en niet

ervóór: woorden als *caring*, *edit*, *coming* en *user* worden afgebroken na de slotmedeklinker van de stam: *car+ing*, *ed+it*, *com+ing* en *us+er*. En wij Nederlandstaligen hebben het óók maar op school geleerd. Hoe weinig natúúrlijk de lettergreepsplitsing vóór de medeklinker is, merkt iemand die woorden als *jaren* en *duren* 'gesplitst' uit probeert te spreken, en daarbij de uitspraak van de klinker geweld aan moet doen.

De regel in *Code Nederlands* blijkt dus circulair: om te weten of er één klinkerletter geschreven moet worden of twee, moet de anderstalige weten of de lettergreep open of gesloten is, maar dat is uiteindelijk alleen te zien aan de schrijfwijze – met één letter of met twee. We kunnen deze circulariteit wel doorbreken, maar dan moeten we de regel aanzienlijk compliceren – bijvoorbeeld door iets toe te voegen over woordafbreking in het Nederlands. Hieronder zullen wij zien in welke richting *Code Nederlands* in de herziene druk de oplossing van dit probleem gezocht heeft.

Nederlands in hoofdlijnen

Maar eerst bekijken we de wat uitgebreidere regels in *Nederlands in hoofdlijnen* van De Bakker e.a. De ondertitel wekt verwachtingen: wellicht vinden we in deze 'praktische grammatica voor anderstaligen' de informatie die we nodig hebben? We bekijken bijlage 1, 'De spelling':

Lettergrepen kunnen **open** of **gesloten** zijn: open lettergrepen eindigen op een klinker: *gro-te ma-ken* [...]. (p. 74)

Open lettergreep, 1 klinker: de klank is lang: *praten*, *bomen*.

Let op: de [ie]-klank wordt altijd als 'ie' geschreven: *lief*, *niemand*.

Let op: een lettergreep met een korte klank moet altijd gesloten zijn. Er staat dan vaak een dubbele medeklinker: *man mannen dom domme* [...]. (p. 75)

Helaas, ook hier geen definitie van het begrip 'open lettergreep', zodat we onze cursisten nog steeds niet uit kunnen leggen wannéér een lettergreep op een klinker eindigt. Over de dubbelspelling van de *e* op het wordeinde vinden we al evenmin iets, en ook met de *e*'s in *begin*, *grote* en *gedachte* blijven we zitten. We vinden deze klank niet ingedeeld bij het overzicht van de klinkers op blz. 73, en als we hem op eigen gezag dan maar bij de korte klinkers indelen, wordt het verbod op korte klanken in open lettergrepen onbegrijpelijk: de *e*'s stáán hier toch in een open lettergreep?

Dat het met de [ie]-klank inderdaad opletten geblazen is, merken we al snel wanneer een slimme cursist ons woorden voorlegt als *liter*, *giro* en *idee*: hier wordt de [ie]-klank wel degelijk met een *i* geschreven! 'Dat zijn vreemde woorden,' probeert u nog, maar u beseft natuurlijk ook wel dat het voor onze cursisten moeilijk uit te maken valt wanneer ze met een vreemd woord van doen hebben... tenzij misschien op basis van het feit dat de [ie]-klank met *i* geschreven wordt?

Ook het op het oog zo simpele 'de klank is lang' kan

verwarring wekken, zoals iedereen weet die weleens geprobeerd heeft om het verschil in uitspraak tussen de zogenoemde 'lange' en 'korte' klinkers uit te leggen. De klinkers waar wij het etiket 'lang' op hebben leren plakken zijn niet altijd zo lang – vergelijk woorden als *ja! ja! nee!* en *ook*. De klanken *ie*, *u* en *oe*, die per traditie 'lang' worden genoemd, horen zelfs helemaal niet thuis in deze categorie; ze zijn – behalve natuurlijk als ze vóór een *r* staan – uitgesproken kort! *Hoofdlijnen* blijkt ons niet veel dichterbij de oplossing van ons probleem te brengen. Soms voelen wij ons als docenten zelfs een beetje op het verkeerde been gezet, omdat de gebrekkig geformuleerde regels een uitdaging vormen voor onze cursisten om op zoek te gaan naar tegenvoorbeelden. Gevolg: de vindingrijke cursist vindt een geïrriteerde docent tegenover zich.

De regels van het Nederlands

We besluiten het nu tot op de bodem uit te zoeken, en gaan te rade bij de handboeken. Eerst nemen we het prestigieuze en uitgebreide *De regels van het Nederlands* van Florijn, Lalleman & Maureau erbij. Weliswaar luidt de ondertitel 'Grammatica voor anderstaligen', maar dat optimisme zal door weinig docenten gedeeld worden – we reserveren het boek angstvallig voor eigen gebruik.

Het boek bevat een register en verklarende woordenlijst, dus daar proberen we het eerst. Helaas, geen ingangen bij 'open' en 'gesloten'. Bij 'lettergreep' dan misschien? Dat staat er wél in, maar met een irrelevante verwijzing. Dan maar via de inhoudsopgave naar hoofdstuk 5, 'Spelling en interpunctie'. Gegeend werken wij enige filippica's door over een 'teer-gelief-de-min-naar' die met 'harts-toch-te-lij-ke kussen' overladen wordt, maar dan vinden we de zaak toch nog betrekkelijk nuchter uiteengezet op de bladzijden 274 t/m 278. Een greep:

- 51.8 De lange vocalen /aa/, /ee/, /oo/ en /uu/ worden in een open lettergreep met één letter geschreven. [...]
Als een lettergreep eindigt op een vocaalletter, dan is het een open lettergreep. In een open lettergreep komen alleen lange vocalen voor (in een open lettergreep kan geen korte vocaal staan). De lange vocaal wordt met één letter geschreven. (p. 277)
- 51.9 Op deze regel zijn enkele uitzonderingen: [...]
4. Als de /ee/ aan het eind van een woord komt, wordt hij dubbel geschreven (twee, zee, idee). (p. 278)

Tot onze tevredenheid constateren we dat *ee* op het wordeinde hier tenminste expliciet genoemd wordt als uitzondering op de regel. Maar daar komt alweer een cursist ons lastigvallen: 'Hoe zit het dan met *tweede*, *zeeën* en *meenemen*, met dubbel *e* in open lettergrepen midden in een woord?' En ook is het ons nog steeds onduidelijk hoe de *e*'s in *begin*, *grote* en *gedachte* in het systeem passen... tenzij we toevallig twee bladzijden terugbladeren, en ons oog laten vallen op de volgende mysterieuze uitspraak:

- 51.7 Behalve de *sjwa*, kunnen korte klinkers nooit in een open lettergreep voorkomen.

Wat is een 'sjwa'? De termenlijst geeft geen verklaring, en verwijst ons bovendien naar de verkeerde plek. Met een scherp oog weten wij hem echter te ontdekken in de gecursiveerde lettertjes in het sche-

ma bij 51.3 'vocalen': bevestigen, verrukkelijk: de 'toonloze vocaal' die 'maar heel weinig eigen klank' heeft. Wij concluderen nu dat 51.7 eigenlijk bedoelt te zeggen dat de 'toonloze' *e* wél in een open lettergreep kan staan, zoals in *begin*, *grote* en *gedachte*. Maar waarom dit simpele gegeven niet wat eenvoudiger geformuleerd?

De regels van het Nederlands is uitgebreid, maar daarvoor nog niet echt bruikbaar in het onderwijs aan anderstaligen. Daarvoor zijn de regels te onvolledig en te cryptisch. Maar bovendien – het wordt eentonig – kunnen we onze cursisten nog steeds niet uitleggen *waaróm de lettergreepgrenzen in het Nederlands vallen waar ze vallen*. Gesteld al dat ze begrijpen wat vocaal-letters-tussen-schuine-strepen zijn, hoe kunnen ze weten dat een lettergreep op zo'n ding eindigt?

Nederlandse grammatica voor anderstaligen

Onze volgende poging brengt ons bij de onlangs herziene *Nederlandse grammatica voor anderstaligen* van Fontein & Pescher-ter Meer. Ook hier is blijkens de titel de anderstalige zelf de doelgroep, maar wij houden dit lijvige boekwerk toch óók maar onder ons. In regel 8 vinden we wat we zoeken:

De regels voor de spelling zijn voor een groot deel gebaseerd op de verdeling van woorden in **lettergrepen**. Een woord wordt als volgt in lettergrepen verdeeld.

- 1 Bij één enkele vocaal gevolgd door één enkele consonant splitst men na de vocaal, voor de consonant: ta-ken, spe-len, po-ten, stu-dent. [...]. (p. 23)

Eindelijk dan de gezochte informatie over het splitsen van woorden in lettergrepen... maar tot onze schrik constateren wij in 8.1 opnieuw een circulariteit: *bij één enkele vocaal* staat er immers, terwijl we nu juist willen wéten wanneer we één letter moeten schrijven, en wanneer twee. Echt handig kunnen we de formulering bovendien niet vinden, omdat iemand die de regel erg letterlijk neemt zou kunnen denken dat er in woorden als *man* vóór de *-n* afgebroken moet worden... Maar we geven de moed niet op en gaan door naar de regels inzake de spelling van de klinkers in open lettergrepen:

- 13 Om te weten of men een klinker of medeklinker enkel of dubbel moet schrijven, moet men **gesloten** en **open** lettergrepen onderscheiden. [...]
Een **open** lettergreep eindigt op een klinker. (p. 24)
- 16 De vocaal die aan het eind staat van een open lettergreep wordt altijd helder uitgesproken en altijd enkel geschreven: ja, zo, nu, ta-ken, spe-len, po-ten.
Uitzonderingen voor de *ee* [...], voor de *ie* [...], voor de *o* [...], voor de *i* [...], voor de stomme *e* [...]. (p. 24)

Hier stuiten we op een nieuwe term, want wat is 'helder'? Al gauw ontdekken we dat het een alternatief is voor 'lang', in oppositie staand tot 'donker' (in plaats van 'kort' dus). Bij sommigen van ons rijst nu het vermoeden dat er tussen de 'lange' en de 'korte' klinkers ook nog een ander verschil is, dat meer de uitspraak betreft. En inderdaad, er speelt bij het onderscheid 'lang – kort' ook een *articulatorisch* verschil mee, in die zin dat 'korte' klinkers meer achter in de mond gearticuleerd worden dan hun 'lange' pendanten. Maar of de termen 'helder' en 'donker' hierover iets duidelijk maken... Voor onze lespraktijk hebben wij

er in elk geval niet veel aan – ze zijn zo mogelijk nog moeilijker toe te passen op de klanken van het Nederlands dan de termen die ze vervangen. Maar we houden nog even vol, en bekijken de regels voor de 'stomme e':

- 20 De 'stomme' e kan in een open lettergreep en in een gesloten lettergreep staan: de, einde, luiste-ren, wande-len, en tafel, taken, verstaan. (p. 26)
- 22 Wanneer een woord eindigt op een helder uitgesproken e, wordt deze e als ee geschreven. Dit gebeurt om onderscheid te maken tussen woorden die eindigen op een stomme e, die enkel wordt geschreven: thee/te, mee/me, zee/ze.
Wanneer één van de delen van een samengesteld woord eindigt op -ee, blijft de -ee aan het eind van de lettergreep staan, ook als deze -ee midden in het samengestelde woord staat: zee-strand/ze-ven, thee-pot/te-gen, twee-de/we-ten, mee-gaan/me-ten; (p. 26-27)

We constateren dat de buigingsvormen en afleidingen van woorden op -ee strikt genomen nog steeds niet verdisconteerd zijn: *tweede, tweeling, zeeën, zeetje* zijn immers geen *samenstellingen*. Maar de achtergrondinformatie over de dubbele e op het woordeinde is wél interessant: die dient om verwarring te voorkomen met de 'stomme' e in diezelfde positie. Is die kans op verwarring er bij andere klinkerletters dan niet, vragen wij ons af? Nee, die is er inderdaad niet! De a in *pas* en de o in *bos* komt in het Nederlands (bijna) niet voor op het woordeinde, dus er kan (praktisch) geen onzekerheid bestaan over de uitspraak van de letters a en o in *na* en *zo*: die letters moeten hier wel uitgesproken worden als in *naam* en *zoon*.

Behalve dat deze regels interessante achtergrondinformatie bieden, doen zij ons echter ook de schrik om het hart slaan. De Nederlandse spelling is niet het simpele, logisch samenhangende systeem dat wij er altijd in gezien hebben. Vier bladzijden tekst met in totaal ongeveer veertig regels, opmerkingen, uitzonderingen en uitzonderingen op uitzonderingen, en dat alleen voor de klinkerspelling? Moeten we dit onze cursisten allemaal voorzetten?

Menigeen onder ons heeft het zich bovendien al eens afgevraagd: waarom moeten cursisten die bezig zijn met zoiets elementairs als de spelling van klinkers, lastiggevallen worden met de principes van woordafbreking? Dat is toch iets wat feitelijk pas speelt bij de opmaak van een tekst? En een flink aantal van de regels in *Grammatica voor anderstaligen* betreft juist de afbreking van woorden – maakt u zich geen illusies, met regel 8.1 bent u er nog lang niet:

- 10 Bij samengestelde woorden scheidt men eerst de delen van de samenstelling: rust-uur, waar-om [bus-ongeluk]
- 11 Bij afleidingen scheidt men voorvoegsels en achtervoegsels van het grondwoord: ver-overen, [on-aardig]
- 12 Uitzondering: woorden met achtervoegsels die met een vocaal beginnen: lo-per, le-raar, le-ra-res
- 104 's krijgen de zelfstandige naamwoorden die eindigen op -a, -o, -u [...] firma's, auto's, paraplu's
- 128 Let op: een open -a, -o, -u verdubbelt bij toevoeging van -tje: laatje, autootje, [paraplutje]

Het middel is veel erger dan de kwaal – die waarheid dringt zich onontkoombaar aan ons op. Wij dachten onze cursisten te leren spellen door de zaak systematisch vanaf de grond op te bouwen, maar realiseren

ons dat we ze op dwaaltocht sturen in een woud van regels, uitzonderingen, bepalingen en opmerkingen.

Code Nederlands (tweede druk)

Wij zijn dan ook aangenaam verrast als wij vaststellen dat er in de tweede druk van *Code Nederlands* een koerswijziging is doorgevoerd ten aanzien van de behandeling van de spelling. Geen regels meer, alleen elementaire vuistregels, en verder de voorbeelden voor zichzelf laten spreken, dat moet de samenstellers bij deze herziening voor ogen gestaan hebben – wellicht vooruitlopend op de conclusie in *Effect en gebruik van Code Nederlands* (Van Kampen 1996) dat 'Groepen die extra tijd besteedden aan grammatica [...] niet hoger [presteerden] dan de groepen die dat niet deden'. Op blz. 56 van *Code Nederlands* treffen we de volgende gewijzigde paragraaf over de spelling van de klinkers aan:

- 2 Als het korte woord een /aa/, /oo/, /ee/ of /uu/ heeft, gevolgd door één enkele medeklinker, halveer dan de spelling van de klinker als het woord langer wordt.
De paprika is rood	Een rode paprika [...]
Een tomaat	Een pond tomaten [...]
Ze eet een boterham	Wat eten jullie?

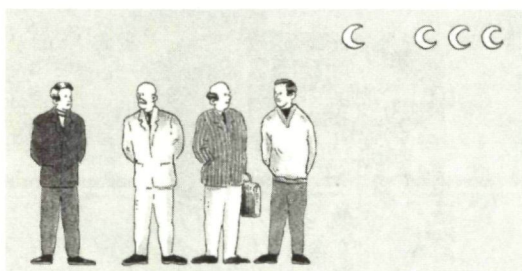
Inderdaad een verademing... maar toch zijn niet alle problemen de wereld uit. Aan die geheimzinnige schuine streepjes raken we zo langzamerhand gewend, hoewel met simpelweg *aa, oo, ee* en *uu* alles volkomen duidelijk zou zijn. Maar wat wordt er bedoeld met 'de spelling halveren', met het zeker nog niet bekende woord *halveren*, hier bovendien verkeerd gebruikt? Waarom niet gewoon: '...laat dan één a, o, e, u weg'? Het grootste probleem zit hem echter in de uitdrukking 'als het woord langer wordt'. Wat moeten we daaronder verstaan? Stellig niet elke mogelijke verlenging van een woord, want dan krijgen we ook *rood – rodste, zuur – zurder, beloof – belofde, elkaar – elkars*. Nee, het gaat hierbij om *de configuratie van één medeklinker tussen klinkers*, en een vuistregel zou dus alleen die toevoegingen moeten betreffen *die met een klinker beginnen*. Inderdaad moet *Code Nederlands* het hebben van de voorbeelden – die moeten weer rechtzetten wat de vuistregel aan misverstanden oproept.

Ijsbreker

Waarom laten we de spellingregels eigenlijk niet helemaal weg, gaat men zich zo langzamerhand afvragen, en volstaan we bij dit onderdeel niet gewoon met wat voorbeelden? Aan de basis lijkt men inderdaad tot deze conclusie te zijn gekomen. De cursusgangers van *Ijsbreker* krijgen inzake de spelling uitsluitend voorbeelden aangeboden, geen regel, geen vuistregel, geen kadertje, geen zwart gemarkeerde lettertjes. Slechts op één plek wordt het stilzwijgen over de spelling doorbroken, aan het eind van deel 1 op bladzijde 184.

maan – manen	du:	Er gaat iets weg:	maan	- a	manen
leeg – lege			leeg	- e	lege
koop – kopen			koop	- o	kopen
duur – dure			duur	- u	dure
riep – riepen	maar:		riep	-	riepen

Te vrezen valt dat veel gebruikers eventjes zullen moeten turen naar het geheimzinnige 'Er gaat iets weg' voordat ze in de rechterkolom een rekensommetje herkennen: $aa - a = a$, $ee - e = e$, enzovoort. En het kan nog wel langer duren voordat duidelijk is dat wat hier als uitzondering gepresenteerd wordt ('maar: riep - riepen') in feite het gewone geval is, namelijk de toevoeging van een uitgang zonder meer. Gelukkig hebben de cursisten als zij dit blokje onder ogen krijgen, het hele eerste deel al rustig door kunnen werken zonder lastiggevallen te zijn met grammaticale inzichten over de spelling.

Ook de docent moet het trouwens stellen zonder toelichting: de docentenhandleiding biedt geen werkelijke verantwoording van deze nieuwe koers. En dat is jammer, want de kans bestaat dat die zo gauw niet weet hoe nu te handelen met de spelling, en de desbetreffende regels zelf gaat bijmaken. Waarom is de grammaticale terughoudendheid inzake de spelling niet wat uitvoeriger gemotiveerd, zodat de docenten deze koerswending ook werkelijk mee kunnen maken?

De Delftse methode

In *Nederlands voor buitenlanders* (beter bekend als 'De Delftse methode') is van meet af gewerkt zonder grammaticale explicaties. Vóór in de cursusboeken staan wat rijtjes met voorbeelden, in latere drukken ook uitgestrooid over de oefenpagina's. Zo bevat bladzijde 14 van de Delftse methode onder het hoofdje 'Spelling':

taal	talen
heel	hele
groot	groter
duurt	duren

Hier kun je de klinkerspelling natuurlijk niet mee uitleggen. Maar dat heeft volgens de Delftse opvattingen in de meeste gevallen ook helemaal geen zin. In de eerste zinnestjes van de eerste teksten van het eerste boek maken de cursisten al kennis met woorden als *Anita*, *negen*, *boven*, *student*, met 'lange' klinkers in 'open' lettergrepen. Vóórdat ze het weten, hebben ze dit soort woorden al vele malen gelezen, gehoord, uitgesproken en opgeschreven, zonder enige instructie, alleen door de teksten grondig te bestuderen, goed te luisteren naar de bandjes, actief te participeren in de conversatielessen en intensief op de dictees te oefenen. Wie toch om uitleg vraagt van de klinkerspelling in open lettergrepen, kunnen we terwille zijn door te wijzen op die ene medeklinker tussen klinkers. 'Let op die éne l, t, r in *talen*, *hele*, *groter*, *duren*,' kunnen we uitleggen, 'Vóór deze éne l, t, r in deze woorden schrijven we de klanken *aa*, *ee*, *oo*, *uu* óók met één letter: *a*, *e*, *o*, *u*.'

Cursisten Nederlands aan de TU Delft blijken het spellen echter ook zonder explicaties snel onder de knie te krijgen. Computerregistraties van hun dagelijkse luisterdictees laten zien dat spelfouten al na enkele dagen verre in de minderheid zijn. Zij hebben hierbij geen ander houvast dan de harde waarheid van de foutmeldingen: 'X van de Y woorden goed,' maar daar hebben zij in de meeste gevallen genoeg aan. Natuurlijk verschilt de opnamecapaciteit per categorie cursisten, en legt niet iedereen het parcours af in het moordende tempo van de TU-cursussen. Maar dat wil toch zeker niet zeggen dat het cursisten die zich aan de basis bevinden extra moeilijk gemaakt moet worden door ze op te zadelen met grammaticale explicaties! Ook zij bereiken hun doel het snelst door intensieve training aan de hand van teksten, waardoor zij woordbeeld, klankgeheugen en spraakmotoriek zo snel mogelijk op het Nederlands afstemmen. Grammaticale regels die er eenvoudig uitzien maar in werkelijkheid een zeer complexe problematiek betreffen, kunnen door de verwarring die zij stichten alleen maar vertragend werken.

Tot besluit

Het Nederlands is geen moeilijke taal. Althans, voor wie deze taal niet hoeft te leren aan de hand van de regels van de grammatica.

Literatuur

- Bakker, I. de, e.a., *Nederlands in hoofdlijnen. Praktische grammatica voor anderstaligen*, Groningen: Wolters-Noordhoff, 1995.
- Florijn, A.F., J.A. Lalleman en J.H. Maureau, *De regels van het Nederlands. Grammatica voor anderstaligen*, Groningen: Wolters-Noordhoff, 1994.
- Fontein, A.M., en A. Pescher-ter Meer, *Nederlandse grammatica voor anderstaligen*, Utrecht: NCB, 1985.
- Kampen, H. van, *Effect en gebruik van Code Nederlands: een leergang in de praktijk*, Amsterdam: VU, 1996.

- Kuiken, F., en A. van Kalsbeek, *Code Nederlands. Basisleergang Nederlands voor volwassen buitenlanders*, Amsterdam: Meulenhoff Educatief, 1990.
- Kuiken, F., en A. van Kalsbeek, *Code Nederlands. Basisleergang Nederlands voor volwassen buitenlanders*, Amsterdam: Meulenhoff Educatief, 1997 (herziene editie).
- Liemberg, E., e.a., *Ijsbreker. Basisleergang Nederlands voor volwassen anderstaligen*, Amsterdam: Meulenhoff Educatief, 1994.
- Montens, F., en A.G. Sciarone, *Nederlands voor buitenlanders. De Delftse methode*, Meppe/Amsterdam: Boom, 1991 (herziene editie).

Alied Blom

Geboren 1943 te Londen. Studeerde Algemene Taalwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam. Is momenteel werkzaam als docent Nederlands voor buitenlanders aan

de TU Delft.

Adres: TU Delft, WTM/Toegepaste taalkunde, De Vries van Heijstplantsoen 2, 2628 RZ Delft.